

โครงการคัดกรองภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กในหญิงไทย ๑๓-๒๔ ปี
อำเภออย่างชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ปีงบประมาณ ๒๕๖๗

๑. หลักการและเหตุผล

ธาตุเหล็กมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้หญิงทุกช่วงวัย ในกลุ่มเด็กปฐมวัยและเด็กวัยเรียนธาตุเหล็กมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตด้านร่างกายและมีผลต่อพัฒนาการทางสมอง สติปัญญา ในเด็กที่มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กนั้นจะส่งผลเสียต่อศักยภาพในการเรียนรู้ ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้เท่ากับเด็กปกติ เมื่อผู้หญิงเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์และมีประจำเดือนจะมีการสูญเสียธาตุเหล็กทางประจำเดือนในทุกเดือน ดังนั้นธาตุเหล็กจึงมีความสำคัญต่อหญิงวัยเจริญพันธุ์อย่างยิ่ง หากหญิงวัยเจริญพันธุ์มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กจะทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนหรือการทำงานลดลง และมีผลกระทบสำหรับการตั้งครรภ์ในอนาคต โดยหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กจะมีความเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนด และหากเสียเลือดมากจากการคลอดอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ และเด็กที่คลอดก่อนกำหนดก็จะมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์และมีธาตุเหล็กสะสมน้อย ทั้งนี้ ผู้ที่ขาดธาตุเหล็กในระยะแรกมักไม่มีอาการใดๆเนื่องจากมีธาตุเหล็กสะสมสำรองอยู่ ต่อเมื่อการขาดธาตุเหล็กนั้นเกิดขึ้นเป็นระยะเวลาานจึงอาจมีอาการได้ อาทิ รู้สึกหงุดหงิด ความคิดไม่แจ่มใส นอนไม่หลับ อาจรู้สึกอ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย เล็บงอขึ้นเป็นแอ่งคล้ายช้อน มีอาการลิ้นเลื่อน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงไม่ควรใช้การสังเกตอาการในการตรวจคัดกรองภาวะขาดธาตุเหล็ก วิธีที่ได้ผลและจำเป็นต้องใช้สำหรับการตรวจคือการตรวจนับเม็ดเลือดอัตโนมัติ (automated CBC) ซึ่งเป็นวิธีการประเมินภาวะโลหิตจางที่น่าเชื่อถือในระดับสากล ในส่วนของแนวทางควบคุมและป้องกันภาวะโลหิตจางของประเทศไทย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดเกณฑ์การวินิจฉัยภาวะโลหิตจางในหญิงอายุ ๑๓-๒๔ ปี ไว้ที่ระดับฮีโมโกลบินน้อยกว่า ๑๒ (กรัม/เดซิลิตร) หรือมีค่าฮีมาโตคริตน้อยกว่า ๓๖% และแนะนำแนวทางการให้ยาเสริมธาตุเหล็กเพื่อป้องกันการขาดธาตุเหล็ก ๖๐ มิลลิกรัม และกรดโฟลิก ๒,๘๐๐ ไมโครกรัม (สัปดาห์ละครั้ง) กรณีตรวจพบว่ามีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กให้ดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติในคู่มือแนวทางควบคุมและป้องกันภาวะโลหิตจางต่อไป

คปสอ.อย่างชุมน้อย เล็งเห็นความสำคัญของการควบคุมและป้องกันภาวะโลหิตจางดังกล่าว จึงได้จัดทำ “โครงการคัดกรองภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กในหญิงไทย ๑๓-๒๔ ปี อำเภออย่างชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ปีงบประมาณ ๒๕๖๗” ขึ้น เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค ให้ประชาชนในพื้นที่มีสุขภาพดีต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อคัดกรองภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กในหญิงไทยอายุ ๑๓-๒๔ ปี ด้วยการตรวจนับเม็ดเลือดอัตโนมัติ (automated CBC)

๒.๒ เพื่อควบคุมและป้องกันภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กในหญิงไทยอายุ ๑๓-๒๔ ปี ด้วยการให้ยาเสริมธาตุเหล็กและกรดโฟลิกตามคู่มือแนวทางควบคุมและป้องกันภาวะโลหิตจาง

๓. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ ในโรงเรียนขยายโอกาส และโรงเรียนมัธยมทุกแห่ง ในพื้นที่อำเภออย่างชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ออกปฏิบัติงาน จำนวนรวมทั้งสิ้น ๗๒๐ คน

๔. ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง

ร้อยละของหญิงวัยเจริญพันธุ์ อายุ ๑๕-๔๙ ปี ที่ได้รับการคัดกรองภาวะโลหิตจาง ในขณะที่ไม่ได้ตั้งครรภ์ และพบภาวะโลหิตจาง

๕. กลวิธีดำเนินงาน

๕.๑ เขียนและขออนุมัติโครงการ

๕.๒ ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและครูอนามัยโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการออกให้บริการตรวจคัดกรองภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก

๕.๓ ออกให้บริการตรวจคัดกรองภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก ในนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ ในโรงเรียนขยายโอกาส และโรงเรียนมัธยมทุกแห่ง ในพื้นที่อำเภออย่างชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

๕.๔ จ่ายยาเม็ดเสริมธาตุเหล็กและกรดโฟลิกแก่นักเรียนหญิงที่เข้ารับการตรวจคัดกรองภาวะโลหิตจาง ให้รับประทานสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง เป็นเวลา ๑ ปี

๕.๕ สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนมกราคม - กันยายน ๒๕๖๗

๗. สถานที่ดำเนินการ

โรงเรียนขยายโอกาส และโรงเรียนมัธยมทุกแห่ง ในพื้นที่อำเภออย่างชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

๘. งบประมาณ

เบิกจ่ายจากเงินบำรุงโรงพยาบาลอย่างชุมน้อย ปีงบประมาณ ๒๕๖๗ (งบกลางคปสอ.อย่างชุมน้อย) จำนวน ๑๘,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นแปดพันบาทถ้วน) ดังนี้

- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน ๗๒๐ คนๆละ ๒๕ บาท x ๑ มื้อ เป็นเงิน ๑๘,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๙.๑ อัตราหญิงวัยเจริญพันธุ์ที่ได้รับการคัดกรองภาวะโลหิตจาง ในขณะที่ไม่ได้ตั้งครรภ์ และพบภาวะโลหิตจางรายใหม่เพิ่มขึ้น

๙.๒ หญิงวัยเจริญพันธุ์ในพื้นที่อำเภออย่างชุมน้อยได้รับการป้องกันและแก้ไขปัญหภาวะโลหิตจางก่อนการตั้งครรภ์

๑๐. การประเมินผล

๑๐.๑ ประเมินจากความครอบคลุมของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ ในโรงเรียนขยายโอกาส และโรงเรียนมัธยมทุกแห่ง ในพื้นที่อำเภออย่างชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ที่ได้รับการตรวจคัดกรองภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กด้วยการตรวจนับเม็ดเลือดอัตโนมัติ (automated CBC)

